

Η ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
Σκέψεις και προβληματισμοί για τις αλλαγές

Δρ. Ξ. Α. Βαμβακερός

Χημικός, Διευθυντής ΔΕ ΔΑ
Μέλος της Δ.Ε. της Ε.Ε.Χ.
xenofonvamvakeros@gmail.com

Ρόλος και περιεχόμενο σπουδών στο Λύκειο-πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

1. Δωδεκάχρονη Υποχρεωτική Παιδεία

Δημόσια Δημοκρατική Παιδεία για όλα τα παιδιά, το τελευταίο τους Δημοκρατικό Δικαίωμα σε εποχή κρίσης και άκρατου νεοφιλελευθερισμού, όπου ούτε η εργασία ούτε καν η υγεία είναι κατοχυρωμένα δικαιώματα.

Γιατί όμως δεν έχει εκπληρωθεί τόσα χρόνια το αίτημα του εκπαιδευτικού κινήματος; Γιατί διστάζει ακόμα και η κυβέρνηση της αριστεράς;

Η απάντηση που μπορεί να σκεφτεί κανείς: η σχολική διαρροή

Σε περιοχές δύσκολες της χώρας, απομονωμένες, ορεινές, νησιωτικές, εκεί που υπάρχουν μειονότητες, εκεί που κυριαρχούν οι αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες, στα παράλια και στα νησιά όπου επικρατεί η ενασχόληση με το ψάρεμα και τις τουριστικές εργασίες, η σχολική διαρροή κορυφώνεται γιατί τα παιδιά ασχολούνται κι αυτά μαζί με όλη την οικογένεια με αυτές τις δουλειές.

Αν η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση γίνει υποχρεωτική:

- οι αρχές και οι Διευθυντές των σχολείων θα είναι υποχρεωμένοι να αναζητήσουν τα παιδιά
- αυτό θα προκαλέσει μεγάλη αναστάτωση σε μικρές κοινωνίες όπου όλοι είναι γνωστοί μεταξύ τους.

Πολύ δύσκολη στην πράξη την επίτευξη της μείωσης της σχολικής διαρροής και γιατί σε τέτοιες κοινότητες οι εκπαιδευτικές προσδοκίες των παιδιών και των γονέων τους είναι περιορισμένες.

Όχι όμως και αδύνατη!

Η καθιέρωση ενός αυτόνομου Εθνικού Απολυτηρίου υψηλού κύρους, ανεξάρτητου από την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, καθιστά, υπό όρους, πιο επιτεύξιμη την σχετική προσδοκία.

2. Η υποβάθμιση του Λυκείου

Είναι διαπίστωση γενική, πολλών ετών, ότι τα παιδιά μετά τα δεκαεπτά προς δεκαοκτώ χρόνια τους, έχουν κάνει τις επιλογές τους και οι γονείς τους τα στηρίζουν σε αυτό.

Δεν ενδιαφέρονται για τη Γενική Παιδεία. Κάνουν μία οικονομία δυνάμεων και μία διαχείριση του χρόνου και του κόπου τους. Είναι απόλυτο δικαίωμα τους, είναι η εποχή για να επενδύσουν στο μέλλον τους και στις επιδιώξεις τους.

Ο σχεδιασμός των 14 μαθημάτων, ας είμαστε ειλικρινείς, είναι για τα παιδιά ή για τους εκπαιδευτικούς;

Με δεδομένη την μείωση του αριθμού των εκπαιδευτικών τα τελευταία έτη, είναι η στιγμή να γίνει νέος σχεδιασμός που θα επιτρέψει μία «οικονομία» κλίμακας που θα εξυπηρετήσει και το εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και τις προσδοκίες και επιδιώξεις των παιδιών, το όραμα τους για το μέλλον τους.

Δύσκολο έργο, γιατί η «διανόηση» της χώρας κάθε φορά που γίνεται μία μικρή μείωση ή ανασχεδιασμός πχ στα Θρησκευτικά ή στην Ιστορία, στα Αρχαία ή στα Λατινικά κλπ «ξεσηκώνεται» στα ΜΜΕ ότι καταστρέφεται η Ελληνική Παιδεία και απειλούνται οι αρχές του Ελληνικού Πολιτισμού.

Όμως τα παιδιά 3 μήνες μετά την αποφοίτησή τους, αρχίζουν ειδικές σπουδές στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Αν κάποιος από αυτά, βρεθεί σε Νομική, Φιλολογία κλπ δεν θα ξανακάνει ποτέ Μαθηματικά ή Φ.Ε. και αντίστοιχα αν πάει σε σχολές Μηχανικών, Φυσικομαθηματικών, Ιατρών κλπ δεν θα ξανακάνει ποτέ Λογοτεχνία. Δηλαδή τρεις μήνες μετά που τελειώνουν τα παιδιά το Λύκειο, πράγματα που πριν θεωρούνται «αδιανόητα», μετά δεν θεωρούνται. Μόλις τρεις μήνες μετά.

Ας μην γίνουν αιτία αυτές οι σκέψεις να μπει στο μυαλό κάποιων η ιδέα να ζητήσουν να διδάσκονται Θρησκευτικά, Ιστορία και Λογοτεχνία στο πρώτο έτος της Ιατρικής, του Πολυτεχνείου, της ΦΜΣ κ.ά..

Μετά τα δεκαοκτώ του χρόνια έγκειται στον άνθρωπο πώς θα ολοκληρώσει την καλλιέργεια και την παιδεία του. Πόσοι θετικοί επιστήμονες είναι άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών, πόσοι γιατροί είναι συγγραφείς, μουσικοί, ζωγράφοι, πόσοι χημικοί, μαθηματικοί, φυσικοί, μηχανικοί είναι τραγουδοποιοί, ηθοποιοί, σκηνοθέτες, καλλιτέχνες; Πάρα πολλοί.

Αν η ηλικία των δεκαεπτά θεωρηθεί μεταβατικό στάδιο, τότε απλώς αρχίζει ηλικιακά λίγους μήνες νωρίτερα ό,τι είναι να γίνει αμετάκλητα και έτσι ανταποκρίνεται το εκπαιδευτικό σύστημα καλύτερα στις ανάγκες και τις προσδοκίες των παιδιών.

Εφόσον ξεκινά από τα πέντε έτη η εκπαίδευση των παιδιών στην ελληνική γλώσσα και στην αριθμητική, αργότερα και στην ιστορία και λογοτεχνία, στην αρχαία ελληνική γλώσσα και σε όλα τα μαθήματα Γενικής Παιδείας μέχρι και την ηλικία των δεκαέξι – δεκαεπτά, δεν είναι επαρκής ο χρόνος; Η απάντηση είναι μάλλον θετική.

3. Εθνικό Απολυτήριο

Θέσπιση στο τέλος της ανώτερης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ενός Εθνικού Απολυτηρίου τύπου Baccalaureate των δημόσιων Γαλλικών σχολείων ή του Ευρωπαϊκού Σχολείου.

Όχι I.B. το οποίο είναι διοργάνωση ενός ιδιωτικού οργανισμού και είναι σε μεγάλο βαθμό αδιαφανές και διαβρωμένο.

Προκαλεί απορία και απaréσκεια το γεγονός ότι μέχρι πολύ πρόσφατα παράγοντες του Εθνικού Διαλόγου, και ο ίδιος ο Πρόεδρος του ΙΕΠ, χρησιμοποίησαν σε δηλώσεις τους και συνεντεύξεις τον όρο I.B.

Είναι εύκολο να δημιουργηθεί ένα τέτοιου τύπου Εθνικό Απολυτήριο, και η ολοκλήρωση του θα είναι ένα εύκολο επίτευγμα για τα παιδιά;

Όχι, η απάντηση είναι αρνητική και στα δύο σκέλη.

Ένα Εθνικό Απολυτήριο τύπου Baccalaureate θα είναι απαιτητικό και θα αποτελεί ένα υψηλού κύρους διεθνώς αναγνωρισμένο τίτλο σπουδών.

Όσοι ανησυχούν λοιπόν ότι θα χαμηλώσει το επίπεδο των απαιτήσεων σε σχέση με δέσμες, κατευθύνσεις και προσανατολισμούς απατώνται, το αντίθετο θα συμβεί.

Αυτό είναι το πραγματικό πρόβλημα:

Πως θα οργανωθεί σωστά κάτι τέτοιο, υψηλού επιπέδου και απαιτητικό σε όλα τα Λύκεια της χώρας που έχει τα γνωστά προβλήματα γεωγραφικής κατανομής του πληθυσμού σε νησιά και σε απομακρυσμένες μικρές κοινότητες σε ορεινές περιοχές. Πλέον υπάρχει σχέδιο από το ΥΠΠΕΘ που απαντά σε πολλά από τα παραπάνω ερωτήματα.

4. Εξεταστικό σύστημα και ΑΠΣ για το Εθνικό Απολυτήριο

Το Εθνικό Απολυτήριο τύπου Baccalaureate είναι ένα απαιτητικό πρόγραμμα για αυτό και απαιτεί πολύ καλά επεξεργασμένα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και καλά σταθμισμένο Εξεταστικό σύστημα.

Η ανάπτυξη καλά επεξεργασμένων Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών απαιτεί αποφάσεις. Πρώτα για το τι πρέπει να διδαχθεί, δηλαδή ποια θα είναι η διδακτέα ύλη.

Δύσκολη επεξεργασία, πολύπλοκη με επτά τουλάχιστον διαστάσεις!

Η διδακτέα ύλη έχει προφανώς τέσσερις χωροχρονικές διαστάσεις όπως ο όγκος (εύρος και βάθος) συνδεδεμένος με τον διαθέσιμο χρόνο. Οι διδακτικές ενότητες έχουν επίσης τη διάσταση της πυκνότητας των εννοιών αλλά και του ειδικού βάρους κάποιων εννοιών λόγω σημασίας ή δυσκολίας ή επικαιρότητας ή ίσως ακόμα λόγω της επιλεξιμότητας ως θέματα σε εξετάσεις. Άλλες δύο λοιπόν διαστάσεις. Και μία ακόμα έβδομη διάσταση αποτελεί η ειδική διδακτική προσέγγιση για την συγκεκριμένη κάθε φορά ενότητα, σε σχέση βέβαια με τις προηγούμενες έξι.

Για το Εξεταστικό σύστημα, η αρχή είναι ότι δεν πρέπει να επιβαρυνθούν τα παιδιά με υπερβολικές εξετάσεις. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να συμμετέχει στην επίδοση των μαθητών/τριών και ο προφορικός βαθμός σε μεγάλο ποσοστό (σίγουρα όχι υπερβολικό). Όταν αναφέρεται προφορικός βαθμός εννοείται η συνολική αξιολόγηση της επίδοσης, της συμμετοχής στο μάθημα, στις δραστηριότητες, τις εργασίες, τις εργαστηριακές δεξιότητες κλπ.

Υπάρχει βέβαια πρόβλημα αξιοπιστίας του προφορικού βαθμού σε ιδιωτικά σχολεία και ίσως και σε μικρά δημόσια σχολεία σε απομονωμένες περιοχές όπου η κοινωνία είναι πιεστική.

Παντού θα υπάρχει πίεση για τον προφορικό βαθμό. Γι αυτό το λόγο πρέπει κάπως να εξασφαλιστεί η αντικειμενικότητα των γραπτών βαθμών με:

- άντληση αριθμού θεμάτων ηλεκτρονικά από Τράπεζα
 - θεματοδότηση σε περιφερειακό επίπεδο
- βαθμολόγηση των γραπτών από καθηγητές του δημοσίου, άλλου σχολείου (έχει ήδη προταθεί η εξέταση των τεσσάρων μαθημάτων της εμβάθυνσης).

Ο συνδυασμός γραπτών και προφορικών θα παράγει τον τελικό βαθμό και θα οδηγεί στην απόκτηση του τίτλου του Εθνικού Απολυτηρίου:

Οι βαθμοί των τετραμήνων θα διαμορφώνονται για όλα τα μαθήματα όπως και σήμερα.

Οι γραπτές ενδοσχολικές απολυτήριες εξετάσεις του Ιουνίου θα γίνονται στα τέσσερα εξάωρα μαθήματα που ο κάθε μαθητής έχει διδαχθεί, ανάλογα με την ομάδα προσανατολισμού του. Ο βαθμός για κάθε γραπτώς εξεταζόμενο μάθημα θα προκύπτει με βαρύτητα 40% για την τελική γραπτή ενδοσχολική εξέταση και 60% για τον βαθμό των δύο τετραμήνων.

Για τα άλλα μαθήματα, [Θρησκευτικά, Φυσική Αγωγή και μάθημα επιλογής: Ξένη Γλώσσα (Αγγλικά, Γαλλικά ή Γερμανικά) ή Ελεύθερο Σχέδιο ή Γραμμικό Σχέδιο] ο τελικός βαθμός θα προκύπτει κατά 100% από τον βαθμό των δύο τετραμήνων. Ο βαθμός του απολυτηρίου θα προκύπτει από τον μέσο όρο όλων των μαθημάτων που θα διδάσκονται οι μαθητές στην Γ' Λυκείου.

5. Πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Η απόκτηση του υψηλού κύρους τίτλου του Εθνικού Απολυτηρίου δεν θα πρέπει να συγχέεται με τον τρόπο πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση το οποίο είναι κάτι άλλο διακριτό και έπεται.

Το Εθνικό Απολυτήριο θα αρκεί για την πρόσβαση σε μια σειρά σχολών χαμηλής ζήτησης (ΤΕΠ). Για τις σχολές υψηλής ζήτησης τα παιδιά θα εξετάζονται πανελλήνια σε μέχρι τέσσερα (δεν υπάρχει στην κατατεθείσα πρόταση η δυνατότητα να ανοίξουν περισσότερα πεδία συμμετέχοντας στην εξέταση επιπλέον μαθήματος, προαιρετικά)

Προτείνεται, για να μην υποβαθμισθεί -πάλι- το Λύκειο, ο βαθμός του Εθνικού Απολυτηρίου να συνυπολογίζεται με τους βαθμούς των πανελλήνια εξεταζομένων μαθημάτων (10%) ώστε να εξαχθεί ο Γενικός βαθμός Πρόσβασης. Για λόγους αξιοκρατίας και διαφάνειας είναι προτιμητέο τα παιδιά να εισέρχονται στα συγκεκριμένα τμήματα και σχολές πανεπιστημίων στα οποία πέτυχαν με βάση τη δήλωση τους με τους όρους που ισχύουν σήμερα.

Αμφισβητείται από πολλούς και μάλιστα από καθηγητές πανεπιστημίου η δυνατότητα των ιδρυμάτων να καταναείμουν τους φοιτητές σε σχολές και τμήματα εκ των υστέρων με αντικειμενικό, δίκαιο και διαφανή τρόπο. Υπάρχουν και πρακτικής φύσης προβλήματα σε αυτό αφού τα διάφορα τριτοβάθμια ιδρύματα έχουν διαφορετική οργάνωση. Το ΕΜΠ πχ είναι Πανεπιστήμιο οργανωμένο σε Σχολές ειδικοτήτων ενώ τα υπόλοιπα πολυτεχνεία της χώρας είναι Σχολές πανεπιστημίων και οι ειδικότητες είναι σε τμήματα. Στο Επιστημονικό Πεδίο των σχολών Υγείας η Ιατρική είναι συνήθως Σχολή, όπως και η Οδοντιατρική αλλά το Φαρμακευτικό είναι τμήμα της Σχολής Θετικών Επιστημών. Δηλαδή θα είναι δυνατόν ένα παιδί να πετύχει στις Σχολές Υγείας αλλά να βρεθεί στη Σχολή Θετικών Επιστημών και από εκεί να καταταχθεί τελικά στο Γεωλογικό;

Πρέπει να θεσπισθεί ενδοπανεπιστημιακή κινητικότητα με αυστηρούς όρους ανάμεσα σε συγγενείς σχολές και τμήματα, σε ένα μικρό καθορισμένο εκ των προτέρων ποσοστό, με βάση την όλη οργάνωση των σπουδών αλλά την επίδοση των φοιτητών στα μαθήματα.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.